

De geschiedenis van het Diessense Hooghuis

door Jan van Helvoirt

Hooghuis veel voorkomende naam

Panden met de naam 'Hooghuis' komen in ons land erg veel voor. In Oss, Duizel, Beek en Donk en Gemert stonden vroeger versterkte huizen die de naam *Hooghuis* droegen. In Moergestel noemde men zo'n huizing het *Hoogenhuis*. In Oirschot lagen eeuwen geleden de *Koeijwei* en het *Hooghuis* vlak bij elkaar. Ook in onze naaste omgeving treffen we meerdere keren deze huisnaam aan. In Hilvarenbeek woonde in 1636 leerlooier en voerman Jan Peters van Trier *int Hoochhuys*. Dit pand aan de Vrijthof (nummer 8) werd later ook wel *Hasewind* genoemd. Op het einde van de vijftiende eeuw woonde de uit Baarschot afkomstige Bartholomeus Henricx van den Nuwenhuysen in Poppel. Hij was getrouwd met Jacop Peters van Poppel alias van Wyfliet, wiens grootvader op het Poppelse *Hooghuis* woonde. Op het Gijseleind in Baarschot staat nog steeds fier het *Hooghuis* overeind. Het betreft Gijsselstraat nummer 4, de boerderij net over de brug rechts. Op 5 juli 1747 verwierf Jacobus Peter Noyens *den gront alwaer het Hoog Huys op staet*.¹

In Goirle kende men vlak bij elkaar het *Hooghuis* en het *Laaghuis*. Dat was trouwens ook het geval in Diessen. Op 11 november 1776 erfde Matthijs Louissen het *Laag Huis*, met schuur, schop en hof. Hij was de buurman van Cornelis Sebregts, de toenmalige bewoner van het *Hooghuis*.² Tussen beiden lag een straatje waarover Sebregts moest 'wegen' naar *zijn booven hoff!* Regelmatig komen we in de archiefstukken de naam Hooghuis behoorlijk verminkt tegen. Jan Pauwels bezat in 1681 de beemd bij 't *Hochuijs*. Zijn buurman was eigenaar van de dries bij het *Tochthuis*.³

In Esbeek sprak men van de *Leegstee*. Verder woonde Marten van Gils in 1792 aan de huidige Oude Trambaan in *het Leeghuys*. Adriaen Lambert Princen had zijn intrek genomen in het *Hoog Hutje*. Een schamel onderkomen, want juist na de Franse inval in 1794 wilde zelfs de 'laagste Franse militair' daar niet ingekwartierd worden.

Stenen 'slotje' tussen Klein Laar en Lurincx Eynd

Wat een tegenstelling met het Diessense *Hooghuis*. Dit juweeltje van een bouwwerk wordt vaak vergeleken met 't *Vaantje*, een oud vierkant bouwwerk bij Haanwijk in Sint Michielsgestel. Het ligt aan de Dommel tussen Oud en Nieuw Herlaer. Van een verdwenen gebouw met een rijke historie, waarvan geen afbeelding is overgeleverd, probeert men immers toch altijd een beeld te vormen. Dit slotje uit de veertiende eeuw kunnen we localiseren tussen het *Klein Laar* en het *Lurincx Eynde*. In huidige termen gesproken: Hooghuisweg nummer 4. Het *Klein Laar* is de noordelijke driehoek ten noorden van het *Groot Laar*. Het *Lurincx Eynde* is een kleine dorpsuitbreiding richting Biest-Houtakker en Hilvarenbeek, gezien vanuit het Laar. Vanaf het *Lurincx Eynde* vormde de Bremstraat de oude verbindingsweg van Diessen naar Hilvarenbeek, waaraan het 'stenen slotje Hooghuis' gelegen was. Rechtsaf ging men via de Biest naar Tilburg.

De toevoeging 'einde' duidt altijd en overal op een uitbreiding naast een van de uitvalwegen van het bestaande dorp. In Baarschot kennen we het *Gijseleinde* en op de Haghorst het *Broekeinde*. In Esbeek spreken we van het *Hoogeinde* en het *Nereneinde*, terwijl in Diessen de geschiedenis van het *SprencKel Eynde* eens nader onderzocht zou mogen worden. In het eerste element *Lurincx* zit het oude woord 'luur', 'lure' of 'leur'. Dat betekent: welving of draaiing. En dat slaat uiteraard op het sterk draaiende wegenpatroon ter plaatse.

¹ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 482; 5 juli 1747

² R.A.H. Hilvarenbeek nummer 493 f 148v; 11 november 1776

³ O.A.A. Hilvarenbeek nummer 41 f 11 en f 12

In de archieven komen we ook namen tegen als *Leureneynd* en *Leurenseind*. In 1725 verdeelde Adriaen van Sibben zijn hoeve op het *Leurincx Eynt* onder zijn vijf kinderen.⁴ Hendrik Wouters woonde aan 't *Loeren Eijnd*. Sinds lange tijd heet de buurt Hoekje of *Huukske* en is het oorspronkelijk 'gemeentje' in eigendom gekomen van zeer veel eigenaren!

Het Vaantje in Haanwijk (St. Michielsgestel) zou veel gelijkenis hebben met het Hooghuis

Omwaterde huizing vaak beschreven en bezongen

De Antwerpenaar Augustinus Wichmans (1596-1661) was vanaf 1632 pastoor in Tilburg en landdeken in Hilvarenbeek. In 1636 moest hij vanwege anti-paapse plakkaten vluchten. Op 9 juli 1644 werd hij de 43^e abt van de abdij van Tongerlo. Hij benoemde toen de pastoors in Diessen, hield een oogje in het zeil, ontving de kostbare vissen uit de wouwer bij de Pastorie aan de Willekensdreef en beurde uit de rijke bezittingen van die norbertijner abdij. De meeste verhalen omtrent de Willibrordusvereringen komen dan ook uit zijn geschriften: *Diessen ubi magnâ cum peregrinorum visitatione, colitur S. Willibrordus* (met een omvangrijk bezoek van pelgrims). Natuurlijk kende hij ook het Hooghuis.

De bekende koster A. C. Brock uit St. Oedenrode vervaardigde in 1825 een beschrijving van de Meierij. Onder het kopje Diessen constateerde hij na afloop van zijn reis onder andere: *bij het dorp ligt een oud Slotje genaamd het Hooghuis welke hier, onder de oude eigendommen van de H. Willebrordus werd opgegeven*. Enkele jaren eerder werd in 1799 'Reize door de Majorij van 's-Hertogenbosch' uitgegeven door Stephanus Hanewinckel. Tijdens zijn reis door Diessen merkte deze dominee op, terwijl hij vol ontzetting Brabant voor het

---

⁴ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 478 f 556; 1725

protestantisme zag verloren gaan: *het Hooghuis wordt als het zijne genoemd en de put aan de kerk is een St. Willibrordusput*. Als er iemand een gruwelijke hekel had aan die 'paapse vereringen' dan was hij het wel. A. J. van der Aa noteerde vrij objectief in zijn bekende 'Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden' (1839-1851) dat men in Diessen behalve een *Willibrordusputje* ook een belangrijk huis bezat: 'een huis, het Hooghuis genoemd, als dat van den H. Willibrord wordt opgegeven'.

Op 17 april 1840 werd vanuit het provinciaal bestuur een onderzoek gelast naar 'mogelijke oudheden' in Noord-Brabant. Het hoofd van het district Eindhoven rapporteerde onder andere over het Diessense Hooghuis het volgende.⁵

... het is te Diessen bekend, dat de Heilige Willibrordus aldaar eenige tijd gewoond, ten minste zich opgehouden heeft. Meerdere bijzonderheden weet men daar niet, als dat hij in het Hooghuis gewoond zoude hebben. Dit huis, in naam nog bekend, was drie verdiepingen hoog en in grachten gelegen. Hetzelve is thans eigendom van de gebroeders G. en C. Barben te Hilvarenbeek; voor omtrent dertig jaren is het oude huis afgebroken, dus bestaat de gevel niet meer, of kan men daarvan geene afteekening geleverd worden. Men herinnert zich dat die met beeldwerk versierd was. Op dezelfde plaats is een klein huisje gebouwd, aan lieden uit den minst gegoeden stand verhuurd, in welk huisje nog eenige weinige beelden uit den bedoelden gevel, inwendig aangebracht en bewaard zouden wezen ...

Kadastrale Kaart 1830 geeft geen oplossing

Op de oudste kadastrale kaart van 1830 is het genoemde 'huisje' goed te zien. Ook de originele vierkante omgrachting schijnt in die tijd nog goeddeels intact te zijn. De termijn 'omtrent dertig jaren' die de ambtenaar noemde in verband met de afbraak, moeten we wat ruimer nemen. Het gebouw was immers afgebroken en op 18 september 1797 verkocht Cornelis Sebregts *den afbraak van ouds bekend Hooghuis te Diessen*.⁶ In niet minder dan veertig kopen werden de laatste restanten van het eens zo majestueuze pand in het openbaar aan de man gebracht. Sebregts beurde in totaal 152 gulden en 11 stuivers. Hij ondertekende de akte met een 'kruisje' en bekende *niet anders te kunnen schrijven*. Wilbort Cools kocht *strooy en steenen*. Michiel van Riel nam *hout, balken en sacken* mee. Adriaen Prinsen werd een bedstee rijker.

De grondlegger van de Diessense heemkunde, de Hilvarenbeekse huisarts Dr. H.A.M. Ruhe, nam in tegenstelling tot zijn compagnon meester Lauwers uit Esbeek, de moeite om ter plaatse poolshoogte te gaan nemen.⁷ Hij constateerde in 1954 dat het voormalige pand bijna helemaal vierkant was geweest en dat de omgrachting ook die vorm had gehad. De boer die het stuk grond, waarop de resten van dit huis zich bevonden, had ontgonnen vertelde hem dat de grondsporen de vorm hadden van een groot vierkant met een kleiner vierkantje er tegenaan. De door hem gedichte gracht, die eveneens vierkant was, was nog enigszins zichtbaar. Enkele aan Ruhe getoonde bakstenen van het puin hadden het uiterlijk van grote veertiende of vijftiende eeuwse lichtgebakken moppen. Bovendien trof hij een aantal ter plaatse gevonden lijsten van vermoedelijk vijftiende eeuws profiel. Helaas kwam Ruhe tot slot met de gedachte op de proppen, om de voormalige woning als 'een mogelijk Frankisch gebouw' op te vatten.

Drs. Willy Knippenberg, docent latijn en geschiedenis op het Kleinseminarie Beekvliet, had blijkbaar goed in de gaten dat het Hooghuis toch iets bijzonders was. Studenten uit Diessen liet hij verzameld aardewerk uit de grachten meebrengen. Er was blijkbaar voldoende aardewerk aangetroffen en uit de grachten gedregd om wat af te staan aan deze voormalige alom geprezen heemkundige navorser. Diessenaar Hans Schoenmaker toont in zijn artikel

---

⁵ J. van Gils, "St. Willibrordus en het Hooghuis te Diessen", *Nieuwsbrief Ioannes Goropius Becanus*", nr. 30

⁶ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 594 f 111; 18 september 1797

⁷ H.A.M. Ruhe, "Sporen van oud Diessen", *Brabants Heem*, VI; 1954

‘Steengoed aardewerk’ in Hildewaren Beke (1981) op een aantal foto’s veel gevonden aardewerk van de locatie Hooghuis.⁸ Al deze vondsten die dateren tussen 1350 en 1600 liggen in het Beekse museum naast de molen De Doornboom.

Familie Van den Rode vroege bewoners van het Hooghuis

Jan Gijsbrechts van den Rode was gehuwd met Hilleken Jan Vlessentop.⁹ Deze zeer vermogende inwoner nam in Diessen een beemd in erfpacht voor een mud rogge Bossche maat. Dat deed hij ‘vijf dagen na de derde zondag in de vasten in het jaar 1403’. De zus van die vrouw Hilleken, Jut Jans Vlessentop geheten, bezat in 1450 een hoeve op de Haghorst. De oudste vermelding van de familie ' van den Rode' stamt van 7 oktober 1352. Toen kocht Katarina van Rode een huis met bijhorigheden van Mateus, *sactor* (kleermaker) *de Dyssen*.

Jan van den Rode was in de jaren 1416-1417 rentmeester van de hertogelijke domeinen in stad en meierij van Den Bosch. Met zijn vrouw Hilleken was hij in Diessen eigenaar van *leengoed ten Rode*, bestaande uit huis, erf, hof en twee bunders land. In 1429 werd het laatste, een Brabants leen, gehuurd door Jan Miertmans. Nog in 1440 blijkt Jan van den Rode het goed van de hertog in leen te hebben. Jan was de zoon van Gijsbrechts Hadewigen en Lijsbet Laurens Janszoon van den Rode. Zijn grootvader van vaders zijde was Heilwig van Rode en zijn grootvader van moeders zijde heette Laurens Janszoon van den Rode, die ook wel Laurens Janszoon van Diessen werd genoemd.

Jan van den Rode werd weduwnaar en liet dochter Johanna na. Na zijn eerste huwelijk liet Jan zich ‘de kruin scheren’. Hij had dus de lagere wijdingen ontvangen. Als klerk van het bisdom Luik stichtte hij in de Diessense kerk in 1432 het Willibrordus altaar!¹⁰ Ten behoeve van twee Willibrordusmissen per week ‘doteerde’ hij zes mud rogge per jaar. Later zou kleinzoon Laureyns Schilders die overerven. Het patronaatsrecht (benoeming pastoors) van het altaar in de Diessense kerk kwam ook toe aan de nakomelingen van de stichter (Jan van den Rode) en van Wellen Schilders, samen met de abt van Tongerlo.

Het eerste stenen kerkje van Diessen in gebouwd omstreeks 1390.¹¹ Ik heb zeer sterk het vermoeden dat deze Jan van den Rode die stenen kerk heeft gebouwd. Dat is nu in grote lijnen het nog bestaande priesterkoor. Begin zeventiende eeuw behoorde tot het leengoed *ten Rode* nog steeds de *Kerkakker*. Een directe relatie tussen die *Kerkakker* en de eerste stenen Diessense kerk is vooralsnog niet te geven.

Jan van den Rode trouwde voor de tweede keer met jonkvrouw Oda van Ypelaer Peters. Zij bezat de helft van de tienden van Heusdenhout (Ginneken). Hun zoon heette Engelbrecht van Rode, die kort na 1472 stierf. Johanna (Jenneken) Jans van den Rode, geboren uit het eerste huwelijk, trouwde met Diessenaar Wellen Schilder.¹² Zijn grootvader was lid van een aanzienlijke Bossche familie. Als huwelijkscadeau kreeg jonkvrouw Johanna een jaarinkomen van 25 mud rogge Bossche maat mee. Wellen Schilder woonde in 1470 op het *leengoed ten Rode* aan het Diessense *Leurenseind*. Op het nabijgelegen *Hooghuis* woonde toen wellicht jonkvrouw Oda met haar zoon Engelbrecht.

Hooghuis en ‘goed ten Rode’ vroeger één complex

Toen halfbroer Engelbrecht omstreeks 1472 stierf, probeerde Wellen Schilder, als voogd over zijn vrouw Johanna, het vaderlijk erfgoed onrechtmatig in bezit te nemen. Uit het testament

---

⁸ H. Schoemaker, "Steengoed aardewerk. Middeleeuwse kannen/kruiken uit Diesen", *Hildewaren Beke*; 1981

⁹ L.F.A. Adriaenssen, "De Diessense tak van de familie Schilders", *De Brabantse Leeuw*, jrg. 46 nummer 2

¹⁰ Adriaenssen, "De Diessense tak van de familie Schilders", 107

¹¹ Mededeling archivaris Van Dijk van de abdij van Tongerlo

¹² Adriaenssen, 105

van 1448 (Jan van den Rode was toen gestorven) bleken bij de Grote Raad van Mechelen nogal wat goederen aanwezig te zijn.¹³ De twee eersten zijn voor ons het belangrijkste:

- Ung hostel et manoir bel et riche, situé en la parroiche de Diessene lez Breda avec ung pont leviz et autres appartences et deppendences
- Item encoires ung hostel gisant en ladict parroiche envers le lieu appellé le Laer, que vault par an XVIII muys de bles
- Een verblijfplaats met een mooi en rijk landgoed, gelegen in de parochie van Diessen bij Breda met een ophaalbrug en andere bijgebouwen
- En nog een verblijfplaats gelegen in dezelfde parochie richting de plaats genaamd het Laer, die per jaar 18 mud graan waard is

Het eerst genoemde pand betrof het *Hooghuis*. Het tweede was *goed ten Rode* en werd als volgt omschreven:

- *huijs ende hof mit meer huyskens daer op staende, viere loepensaet groot, ligghende metten eenen eijnde aen die vroente, mitter eender syde neven den hophof, mitter ander zyden neven jan Jacopssoene van Aelst.* Met de ‘hophof’ wordt het betreffende perceel van de brouwerij van het Hooghuis bedoeld.
- *item een stuck lants int Schildeken vijff loepensaet groot, mitten eenen eynde aen Goyaert die Wint doude, mitten anderen eijnde aen Goyvaert van Loven, mitten eender syden aen Alijt Ghielen ende miter ander zyden aen Jan Mertens.* ‘Goyaert die Wint’ is een voorouder van Hendrik Sweens, de bouwer van het Diessense Pannenhuis.
- *item een stuck lants inde Cruysboch;*
- *item een stuck lants gheheijten die Groten Bocht;*
- *item twee stuxkens lants ghelegen int Ellaer;*
- *item een stuck lants aen die Waterstraet, gheheijten die Oude Bocht;*
- *item een weyde ende beemt ghelegen int Spulderbroeck;*
- *item noch die Calversweyde;*
- *ende noch een busschelken.*

Beide panden zijn in het oudste verpondingsboek van 1681 als burens goed te traceren. Verder blijkt uit de vergelijking van percelen dat er een splitsing heeft plaatsgevonden. Leengoed *ten Rode* en het *Hooghuis* blijken aanvankelijk één complex geweest te zijn. Ik ben van mening dat het *Hooghuis* in de veertiende eeuw gebouwd is op grond van het reeds bestaande *goed ten Rode*. Dit zien we niet alleen aan de namen van de gronden maar vooral ook aan de exacte grootte van de percelen. Dat zagen we eerder ook al bij de splitsing toen het Pannenhuis in 1685 werd gebouwd. De bedoelde gesplitste gronden zijn:

- *den Hogen Acker, 1 loopse 36 roede*
- *de Vrouwkens Acker 1 loopse*
- *acker inde Oude Stede 1 loopse 32 roede*

Bij het Hooghuis hoorden in 1681 behalve deze drie nog de volgende percelen:

- *aenstede de Bocht 3 loopse 12 roede*
- *de Kerckacker 3 loopse 14 roede*

---

¹³ Adriaenssen, 106

- *den Langen Acker 4 loopse 9 roede*
- *inden hoff 16 roede*
- *het Schildeken 4 loopse 4 roede*
- *de groese inde Stede 2 loopse 47 roede*
- *den Zuijd Horst 2 loopse 34 roede*
- *de Bemdekens over de Aa 4 loopse 6 roede*
- *het Vloet Bemdeke 1 loopse 30 roede*
- *het driesken over de Brug 41 roede*
- *nieuw Erf 3 loopse*

Het *goed ten Rode* kwam uiteindelijk in handen van de Diessense notaris en procureur Francois van Sibben die getrouwd was met Maria Adriaan Sweens. Tijdens de erfdeling op 12 februari 1703 deelden de drie kinderen definitief het leengoed.¹⁴ Dochter Emerentiana kreeg behalve contant geld: een akker, een weide en de *Picalen Beemt* in het Diessens Broek. Dochter Catharina, getrouwd met Johan van Spaendonck, kreeg de zuidelijke helft van de hoeve met onder andere de hooibeemd *Spuldersbeemt* achter het Hooghuis. Zoon Adriaan erfde het noordelijk gedeelte: *aenstede, kamer, kelder, kelderkamer, solderinghe streckende tot de schouw tussen kamer en keuken*. De grens was *de graet van de schouw in 't gemein*. Hij moest wel *de vooren buiten de muren van de kamer aan metselen*. Bovendien diende hij zuiderbuur Johan van Spaendonck recht van wegen geven: het pad ligt er nog!

Familie Schilders bewoners Hooghuis

Wellen Schilder was de zoon van Jan Willem Roeff Muijskens en Lery Wellen Scilder. Zijn grootvader was de vermogende Bosschenaar Willem Schilder. Diessenaar Wellen had goede contacten met de abdij van Tongerlo. Op 12 juli 1448 gaf hij nog 4 mud rogge Beekse maat aan de abt. Net als zijn schoonvader Jan van den Rode was Wellen Schilders rentmeester van de abdij van Tongerlo. Zoon Ghijselbert trad in bij de norbertijnen in Tongerlo.¹⁵ Zoon Bruysten was, evenals zijn broer Laureyns, rector van het altaar van St. Willibrordus in Diessen. Dochter Lery was getrouwd met Wijtman Deliën. Samen met zijn twee broers sloeg hij in 1463 Bekenaar Herman van den Nieuwenhuysen dood. Ze vluchtten de kerk in en kregen daar lange tijd asiel! Wellen Schilders stierf in 1482 en zijn dertien kinderen gingen op 21 december 1480 een onderlinge boedelscheiding aan.

Zoon Jan erfde van zijn moeder het *leengoed ten Rode*. Zijn enige dochter verkocht het in 1497 aan haar neef Jan Thys Meeus van den Nieuwenhuysen. Oudste zoon Willem Schilders erfde het Hooghuis, dat hij in 1492 aan zijn broer Aert verkocht. Deze Diessense schepen gaf enkele jaren later het Hooghuis in erfpacht uit aan Wouter van Eyghen voor 6 mud rogge per jaar. Wellen Schilders, de zoon van bovengenoemde Aert, studeerde in 1499 aan de universiteit van Leuven. In 1548 woonde hij in Diessen *aent Hoochhuys*. Inmiddels had immers heer Wouter van Eyghen het Hooghuis gekocht van Aert Schilders.

Deze heer Wouter van Eyghen, die priester was, was getrouwd met Cathalijn. Zij was de dochter van Jan Jan Leenmans van Hove en Elysabeth Henrick Bartholomeus van den Nieuwenhuysen. Deze priester had op het Hooghuis een zoon en dochter Elysabeth.¹⁶ Zoon Wouter, hij was ook schepen in Diessen, erfde van zijn vader het Hooghuis.¹⁷ Van zijn moeder erfde hij *tgoet ten Hove* in Baarschot. Hij werd daarom ook *de leenman tot Baeschot* genoemd. Hij was gehuwd met Elysabeth Peter Mijs en zij kregen op het Hooghuis drie

¹⁴ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 476 f 141v; 12 februari 1703

¹⁵ Adriaenssen, 105

¹⁶ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 43 f 18; 20 november 1522; f 188; 15 juni 1527

¹⁷ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 432 f 31; 31 januari 1523

dochteren: Jenneken, Anneken en Cathelyn. Deze Cathalyn van Eyghen trouwde met Jacob Cornelis Thielen van de Berghe en zij bleven op het Hooghuis wonen. Zij kregen daar vier kinderen.

Hooghuis met brouwerij en ophaalbrug blijft in de familie

Wouter Jacob Cornelis van de Berghe erfde het Hooghuis en trouwde met Aleyt Boudewijns. Dochter Liesbeth trouwde met Jan Peter Jan Zweens en erfde op 4 december 1610 gedeeltelijk *het Hooghuis geheel gelegen aen de Aa*.¹⁸ Aan het Hooghuis was nog niet veel veranderd. Zij het dat voor het eerst een brouwerij vermeld werd. Haar broer Mr. Cornelis Wouter Jacob van de Berghe werd op 2 juni 1625 mede eigenaar van: *huysinge, hoevinge, schuere, brouwhuysken, wateren enne henne gronden geheten het Hooghuis ter plaetse geheijten het Lurix Eynde*.¹⁹ Zijn broer Jacob had zijn deel uit het Hooghuis al eerder op 27 januari 1621 verkocht.²⁰

Dochter Cathalijn Jacob van de Berghe trouwde op 17 januari 1618 met Geraert Peter Geraerts van Berze geheten Verheyen. Uit dit huwelijk werden vijf kinderen geboren. Op 17 mei 1640 hertrouwde Cathalijn met Joachim Jan Bonaerts. Deze Joachim huurde het Hooghuis van zijn stiefkinderen tot 1653. Cathalijn erfde het Hooghuis en het werd als volgt omschreven: *het Hooghuis mette brouwhuys, hovinge ende erff omwater. Samen met de stallen, schuere, schop, boomgaard liggende beneden of neffens het water vant Hoochhuys by malcanderen het Hogenhuys van Diesse*. Uit het eerste huwelijk werden hier vijf kinderen geboren. De vierde zoon, Jan Geraert Verheyen, kocht zijn twee broers en twee zusters uit. Aldus verkreeg hij omstreeks 1655 het Hooghuis. Dat werd toen als volgt omschreven: *eenen vermaarden huysse mette brouwhuyse ende hovinge ende erffe omwaterd liggende genoemd Hoochhuys, mette brugge boven het water totte ingang van de huysinge*. Ook werd er nog een 'torfschop' vermeld.

Jan Verheyen trouwde met Adriaentje Adriaen Taet. Hun kinderen waren: Geraert, Adriaen, Lysbeth en Cathalijn. Na haar dood hertrouwde Jan met Cathelijn Peter Schellekens. Maar eerst werd op 26 juli 1670 voor de Diessense schepenen een akte opgemaakt om de voorkinderen te onderhouden *in cledinghe, cost ende drank*. Ook moest Jan ze laten *ter schoole gaen binnen Diessen omme te leesen en schrijven*. De twee dochters moesten leren kleren naaien. Verder dienden ze goed gekleed te worden, *soo in linnen als in wullen*.²¹

Oudste zoon Geraert Jan Verheyen verkocht op 16 december 1700 zijn 1/3 part uit het 'ongedeelde Hooghuis' aan zijn zwager Bekenaar Jan van de Kieboom die in 1696 getrouwd was met zijn zuster Lysbeth.²² Deze Lysken (Lysbeth) Jan Verheyen trouwde met Jan van de Kieboom op het Hooghuis en hertrouwde op 9 november 1711 met Gerrit Anthonis van den Nieuwenhuysen. Gerrit werd op 8 juli 1725 in Diessen begraven en zijn vrouw Lysken overleed er op 1 september 1725.

Inspectie oculair zegt iets over de indeling

Op 15 oktober 1696 gaf Jan van de Kieboom de schepenen Nicolaas Otten en Laureys van den Nieuwenhuysen opdracht tot een 'inspectie oculair' van het Hooghuis. Uit deze lijst van nodige reparaties komen we iets meer te weten over het aantal vertrekken en de bouw van het Hooghuis.²³ De grote *booven kamer aende suyden kant* zou helemaal met nieuwe plavuizen gerepareerd moeten worden.

---

¹⁸ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 448 f 90; 4 december 1610

¹⁹ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 456 f 147v; 2 juni 1625

²⁰ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 455 f 11; 27 januari 1621

²¹ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 471 f 60v; 26 juli 1670

²² R.A.H. Hilvarenbeek nummer 476 f 7v; 16 december 1700

²³ R.A.H. nummer 690 f 192; 15 oktober 1696

De kleine bovenkamer diende ook opnieuw met plavuizen gelegd te worden. Aan de zuidkant waren behalve een nieuw venster ook enige reparaties aan het metselwerk nodig. De zoldering boven die kleine bovenkamer was hoognodig aan vervanging toe. De tweede zolder boven de eerste kamer aan de zuidkant moest geheel vernieuwd worden met 'delen'. Ook moest er een nieuw venster gemaakt worden in de kamer boven de eerste kamer. Reparatie van de wanden was hard nodig. Bovendien was de trap naar de bovenste zolder aan vernieuwing toe.

De hele zolder in de kamer boven de grote kamer aan de zuidkant moest worden gerepareerd. Hier zouden ook de wanden hersteld worden en drie vensters vervangen. In de keuken kwam ook een nieuwe zoldering; ook de *heert en de deure gans vernieuwen*.

Het was verder nodig om het dak van het brouwhuis aan de zuidkant te vernieuwen. Verder waren er veel reparaties nodig *aende weeghten rontsomme*. De *verkenskoy* was weg en Van de Kieboom zou zelf een nieuwe bouwen. De paardenstal was er ook slecht aan toe: het dak en de deur moesten compleet vervangen worden. Ook de deur boven de paardenstal zou vernieuwd worden. De *stallinghe op de bascour* (boerenerf) kreeg een geheel nieuw dak.

Inventarisatie uit 1711 geeft nog meer informatie

Voordat Elisabeth in 1711 hertrouwde werd op 7 november door de Diessense schepenen Hendrick van Winteroy en Laureys vanden Nieuwenhuysen een inventarisatie opgemaakt van haar goederen op het Hooghuis.²⁴

Op de hoogkamer

-een grote kast met een clijne dito	30:0:0
-een schuijftafel met een kleet en schalietafel	10:0:0
-twee coopere brandeijzers (blijven voor de kinderen)	- - -
-twee deeckens met matras en laken	10:0:0
-een kofferken met ses stoelen	4:0:0
-een dosijn servetten met twee tafellakens (kinderen)	- - -
-twee paer slaep-laeckens (kinderen)	- - -

In de clijne opkamer

-twee sluijtmanden en twee kistjens	
-lessenaer en spinnewiel en ander rommelderij	5:0:0

In de keucken

-een tafel met acht plancke	
-stoelen, ses schilderijen	
-lantern en reckbank of schappraij	
-potten en pinten als ander eerdewerck	10:0:0
-vier tinne schotelen, veertien tinne borde	
-ses comme, een tinne pint en verders maten	
-inktcoker, soutvat	
-twee kokerkens met anderhalf dosijn lepels	12:0:0
-koperwerck, eene koeketel, eene cleijne koeketel	
-eene hantketel, eenen aecker, een vleespoth	
-een roij koperen keteltjen, eene koperen olijpoth	
-een vuerpan, een koperen scheel en comfoir	
-een kandelaer, een bedpanne, een schuijm spaen	36:0:0
-twee bedde met haer toe behoorten	30:0:0

In de voorkamer

-de winckel potten en kannen	
-'t geene de winckel conferneert en botter	60:0:0

²⁴ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 692 f 37; 7 november 1711

-sijnde daer onder begrepen de waegh en gewichte

Cornelis Sebregts laatste eigenaar van het Hooghuis

Uit het eerste huwelijk met Jan van de Kieboom werd op 21 mei 1700 dus dochter Adriaentje geboren, die op 4 november 1725 zou trouwen met Peter Hendrik de Cort, zoon van Diessenaar Hendrik de Cort en Annemarie Verrijth aan het *Lurix Eynde*. Eerst werd echter op 6 juli 1725 het testament van Lysken (Elisabeth) opgemaakt. Op grond daarvan deelden de twee dochters de erfenis. Op 10 september 1734 werd Peter de Cort eigenaar van *een huis, schuur, schop en bakhuis met de hof en aangslag daarbij gelegen genaamd het Hooghuis aent Klein Laar groot 10 loopse*. Zuster Maria, die getrouwd was met Lambert Wouter Marcelis, erfde een huis *in 't Haagske aan de schutskooi te Breda*.²⁵

In het verpondingsboek van 1737 werd Peter de Cort aangeslagen voor de volgende gronden:

-aangslag	5 loopse	40 roeden
-vierkant stuk	2 loopse	
-groeze aent huis		47 roeden
-beemt aent huis	3 loopse	14 roeden
-het houken	1 loopse	36 roeden
-de moesbeemt	5 loopse	6 roeden
-nieuw erf of eusel	5 loopse	

De burens aan de zuidkant waren Cornelis Otten en Geertrui Jan van Spaendonck die op de gedeelde hoeve woonden, hetgeen vroeger *leengoed ten Rode* geweest was.

Op 6 mei 1769 overleed zoon Jan Peter de Cort.²⁶ Zijn aandeel van 1/5 in het Hooghuis, met een geschatte waarde van 300 gulden, ging naar zijn zwager Cornelis Sebregts. Ook het dan 1/4 aandeel van dochter Maria Peter de Cort, die op 26 oktober 1772 overleed, ging naar Cornelis Sebregts. Ruim vier jaar later, op 21 november 1776, kwam de erfdeling van de twee nog levende dochters De Cort tot stand.

Geertrui de Cort, die getrouwd was met Matthijs Louissen, verwierf *het Laag Huis, schuur en schop met den hof achter de schuur*. Er blijkt dus een tweede huisje bij het Hooghuis te staan, dat wellicht ook nog op de kadastrale kaart getekend staat. De daarbij behorende gronden werden exact gedeeld en hij kreeg het recht van overweg over *de beemt aan het huis* naar zijn aanstede. Zwager Cornelis Sebregts, die getrouwd was met Elisabeth Peter Hendrik de Cort, kreeg *het Hooghuis en aangslag met booven hof*. Tussen beiden lag een straatje waar Sebregts mocht wegen om bij zijn 'booven hof' te kunnen komen! In 1791 was Cornelis Sebregts nog steeds eigenaar. Bewoners waren echter: Martinus Barben, Jan de Cort en Jan Cramers. In 1828 waren de kinderen Matthijs Barben eigenaren en bewoners van de restanten van het Hooghuis.²⁷

In 1899 werden de restanten van het verbrande huisje bij de grachten van het voormalige Hooghuis gesloopt. Kort daarna werd in 1900 een nieuwe boerderij gebouwd door de weduwe Habraken. De kleinzonen Sjard en Ton Habraken boeren nu op die boerderij. Willen we de nog eeuwenoude bestaande sporen in de bodem willen onderzoeken, dan zullen we moeten graven.

²⁵ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 480 f 140; 10 september 1734

²⁶ R.A.H. Hilvarenbeek nummer 198 f 356v; 6 mei 1769

²⁷ Mededeling Kadaster situatie 1828